

Học thuyết Tân Á Âu của Aleksandr Gelievich Dugin và hệ lụy địa chính trị của nó

Hồ Sĩ Quý^(*)

Tóm tắt: *Aleksandr Gelievich Dugin (Александр Гельевич Дугин), giáo sư Đại học Tổng hợp Quốc gia Moscow Lomonosov, là nhà hoạt động chính trị có tư tưởng gây ảnh hưởng rất đáng kể ở Nga khoảng 30 năm nay. “Học thuyết Tân Á Âu” của ông là sự kế thừa những ý tưởng chống phương Tây của Nga có từ thế kỷ XIX, nhưng được tô đậm thêm bằng hoài niệm về quá khứ của nước Nga thời Sa hoàng vĩ đại và một phần thời Liên bang Xô viết hùng mạnh. Luận thuyết cơ bản của Dugin là, nhân tố địa lý mới là nguyên nhân cốt lõi tạo ra sức mạnh Nga xưa và nay chứ không phải nhân tố kinh tế. Dugin kêu gọi người Nga phải có sứ mệnh phục hưng quá khứ, chống lại phương Tây và NATO, chinh phục các dân tộc xung quanh và vĩnh viễn làm chủ trung tâm lục địa Á Âu. Học thuyết Tân Á Âu của Dugin được nhiều người Nga cổ súy và đã trở thành nhân tố tinh thần đáng kể ở Nga từ năm 2008 đến nay, nhưng bị dư luận thế giới coi là nhân tố gây hệ lụy hết sức tiêu cực cho nước Nga, châu Âu và thế giới, nhất là từ khi xung đột Nga - Ukraine nổ ra.*

Từ khóa: A.G. Dugin, Học thuyết Tân Á Âu, Nga và phương Tây, Xung đột Nga - Ukraine

Abstract: *Professor Aleksandr Gelievich Dugin (Александр Гельевич Дугин) of Moscow State University Lomonosov is a political activist whose ideology has exerted considerable influence in Russia for about 30 years. While inheriting Russian anti-Western ideas dating back to the 19th century, his “Neo-Eurasianism” is further enhanced by the nostalgia for Russia’s past under the great tsars and part of the powerful Soviet Federation. Dugin’s basic thesis is that rather than economic factors, geographical ones are the core cause of Russian power now and then. He called on the Russians to carry out a mission to revive the past, oppose the West and NATO, exercise control over the surrounding peoples, and permanently dominate the center of Eurasia. While mostly promoted as a significant spiritual factor in Russia since 2008, Neo-Eurasianism is considered the one causing negative consequences for Russia, Europe and the world, especially since the breakout of the Russia-Ukraine conflict.*

Keywords: Aleksandr Gelievich Dugin, Neo-Eurasian Doctrine, Russian and The West, Russo-Ukrainian Conflict

^(*)GS.TS., Viện Thông tin Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam;
Email: hosiquy.thongtin@gmail.com

1. Đặt vấn đề

Xung đột Nga - Ukraine xảy ra khá bất ngờ đối với nhiều người, kể cả không ít chính khách, chính trị gia tầm cỡ thế giới. Nhưng sự kiện này lại không bất ngờ đối với nhiều tổ chức nghiên cứu (think tank), một số chính trị gia và khá đông giới nghiên cứu chiến lược Nga và phương Tây. Nếu theo dõi sát đời sống chính trị Nga thì một số tư tưởng địa chính trị cực đoan từ lâu đã tương đối phổ biến ở Nga và tỏ ra có ảnh hưởng đáng kể đến Tổng thống Vladimir Putin. Chủ nghĩa Tân Á Âu (Неоевразийство, Neo-Eurasianism) của nhà tư tưởng Aleksandr G. Dugin là một học thuyết như vậy.

Tính đến đầu tháng 8/2022, đã gần nửa năm kể từ ngày Nga tiến hành “chiến dịch quân sự đặc biệt” ở Ukraine, không thể nói Nga đang chiến thắng, nhưng Ukraine cũng chưa thất bại khi ngày càng kiên quyết với lập trường độc lập chủ quyền của mình. Người phát ngôn của Tổng thống Nga Dmitry Peskov đã không dưới một lần tuyên bố muốn giải phóng toàn bộ Ukraine (Linda, 2022). Thiệt hại của tất cả các bên trong cuộc xung đột là vô cùng lớn. Trật tự địa chính trị thế giới bị đảo lộn. Nguy cơ chiến tranh hạt nhân tăng lên.

2. Về học thuyết Tân Á Âu của Aleksandr G. Dugin và hệ lụy địa chính trị của nó

2.1. Bối cảnh

Sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, chủ nghĩa dân tộc được đánh thức ở hầu hết các quốc gia - dân tộc. Tư tưởng dân tộc cực đoan bùng phát bên cạnh chủ nghĩa yêu nước chân chính. Tuy nhiên, ảnh hưởng của những tư tưởng cực đoan đến nay chưa ở đâu đáng kể như ở Nga. Mặc dù chưa được tuyên bố chính thức trong Chiến lược đối ngoại của Nga, song Tổng thống V. Putin đã nhiều lần đề cập tới việc xây dựng một “Đại Á-Âu” hay “Đối tác Đại

Á-Âu” (Большая Евразия/ Евразийского Партнёрства; Greater Eurasia/Greater Eurasian Partnership), chẳng hạn, trong Hội nghị Thượng đỉnh Nga-ASEAN (Sochi, 2016) hay tại Diễn đàn Vành đai và Con đường (Bắc Kinh, 2017) (Путин, 2017). Tổng thống V. Putin coi chiến lược “Đại Á-Âu” là một nỗ lực phục hưng của Nga. Sergey Karaganov, cố vấn cho các đời tổng thống Nga từ sau Chiến tranh Lạnh, được cho là người đã trực tiếp thảo ra ý tưởng này. Theo đó, “Đối tác Đại Á-Âu” là một Dự án mở cho tất cả các nước lục địa từ Đông Đại Tây Dương đến Tây Thái Bình Dương hợp tác với nhau trong sự kết nối giữa Liên minh kinh tế Á-Âu (EAEU) với Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO) và với ASEAN. Chính sách Á-Âu hướng Đông của Nga gạt gỡ các tư tưởng hướng Tây của Trung Quốc trong Dự án “Vành đai và Con đường”. Hai nước lớn này từ năm 2017 đã không ngần ngại bàn đến nhiều tham vọng lâu dài, mà trước mắt là thuyết phục tất cả các nước thuộc châu Á và châu Âu về cơ hội hợp tác và lợi nhuận của Dự án (Караганов, 2017).

Tuy vậy, đến trước thời điểm cuộc xung đột Nga - Ukraine xảy ra năm 2022, chưa thấy quốc gia nào trong số các nước ASEAN và châu Âu thể hiện rõ thái độ của mình.

2.2. Học thuyết Á Âu cổ điển và Học thuyết “Miền đất trái tim” của Halford J. Mackinder

“Học thuyết Tân Á Âu” (Неоевразийство/Neo-Eurasianism) của Dugin là một sự pha trộn kỳ lạ giữa một phong trào chính trị - xã hội với một thứ gần như tôn giáo, giữa những tình cảm dân tộc của một đám đông với lý trí hoài cổ của những học giả, và giữa Học thuyết “Miền đất trái tim” của H.J. Mackinder với Học thuyết Á Âu cổ điển (Classical

Eurasianism) của những trí thức Nga lưu vong từ sau năm 1917. Để trình bày về Dugin, không thể không nói sơ qua về Học thuyết Á Âu cổ điển và Học thuyết “Miền đất trái tim” của Mackinder.

Học thuyết Mackinder coi vùng đất lục địa lớn nối liền châu Á với châu Âu là trung tâm của trái đất. Trung tâm của lục địa trung tâm đó là miền đất trái tim, tức là khu vực Đông Âu và Nga là trái tim của lục địa Á Âu. Đè cao vị thế địa chính trị của miền đất trái tim, Mackinder cho rằng, ai không chế được trung tâm trái đất, tức ai làm chủ được “Miền đất trái tim” thì sẽ làm chủ được phần còn lại của trái đất. Mackinder nhận định: “Ai cai trị được Đông Âu thì sẽ không chế được miền đất trái tim (Heartland). Ai thống trị được khu vực trung tâm hay “miền đất trái tim” này thì sẽ thống trị được lục địa thế giới. Ai thống trị được lục địa lớn của thế giới sẽ thống trị thế giới”¹. Thật không may, những tư tưởng cực đoan của ông đã được Karl Haushofer áp dụng và kích thích nỗ lực thống trị thế giới của Đức trong quá khứ. Nhiều nội dung trong học thuyết của Mackinder đã được giới chính trị và giới sử học chứng minh là không chính xác, nhưng lại có rất nhiều học giả và chính khách châu Âu đến nay vẫn hứng thú sử dụng tư tưởng của ông để giải thích các mối quan hệ phức tạp giữa quyền lực với các đặc điểm địa chính trị.

¹ Halford John Mackinder (1861-1947) là một nhà địa chính trị nổi tiếng người Anh, nguyên là Giám đốc Trường Kinh tế và Khoa học chính trị, Đại học London, Đại biểu Quốc hội Vương quốc Anh. Ông đã có công trong việc phát triển địa lý thành một bộ môn ngày càng khoa học. Trong công trình *Trục địa lý của lịch sử* (The Geographical Pivot of History, xuất bản 1904) và đặc biệt trong *Lý tưởng dân chủ và hiện thực: Nghiên cứu về tái cơ cấu chính trị* (Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics Reconstruction, xuất bản 1919), Mackinder đã đưa ra “Học thuyết miền đất trái tim” (Heartland Theory).

Với người Nga, dù theo các lập trường tư tưởng - chính trị khác nhau nhưng học thuyết này cũng ít nhiều cuốn hút, vì nó đánh thức tâm lý dân tộc của một quốc gia vĩ đại có vị trí miền đất trái tim - trung tâm trái đất.

Sau Cách mạng tháng Mười năm 1917, lượng người di cư ra khỏi nước Nga khá đông, trong số đó có nhiều trí thức nổi tiếng. Họ là những người có tình yêu mãnh liệt đối với nước Nga mà *bị chối bỏ*, phải đến lưu vong ở phương Tây, nơi họ lại ít nhiều đều mang tâm lý của những người Slavo được gọi bằng thuật ngữ “Westophilia” (Западофилия - ghét, không ưa, thậm chí kỳ thị phương Tây; thực ra là vừa ngưỡng mộ, vừa căm ghét văn minh phương Tây; ở Tây Âu cũng có tâm lý ghét người Slavo được gọi bằng thuật ngữ “Slavophilia”). Mackinder vô tình lại là người khơi mào cho “Học thuyết Á Âu cổ điển” xuất hiện trong bối cảnh đó.

“Học thuyết Á Âu cổ điển” được hình thành ở những người Nga lưu vong ban đầu là một dạng triết học Nga về vị thế và đặc thù của xã hội Nga. Sau đó, đã trở thành một phong trào chính trị xã hội và tạo ra một đảng phái hoạt động ở Đông Âu và Tây Âu đến trước Chiến tranh thế giới thứ Hai. Những đại biểu đầu tiên của học thuyết này là nhà địa lý và kinh tế học P.N. Savitsky (П.Н. Савицкий, 1895-1968), nhà ngôn ngữ học và dân tộc học N.S. Trubetskoy (Н.С. Трубецкой, 1890-1938), nhà triết học G.V. Florovsky (Г.В. Флоровский, 1883-1979) và nhà nghệ thuật học P.P. Suvchinsky (П.П. Сувчинский, 1892-1985). Họ là những người được coi là tài ba và cùng có tâm lý Westophilia. Những năm 1920, khi nước Nga Xô viết đứng vững và ngày càng lớn mạnh thì sự kỳ thị của những người di cư cũng gay gắt theo, “Học thuyết Á Âu

cổ điển” lại càng gây sức hút, thống nhất được những lợi ích hết sức đa dạng và cuối cùng đã gây ảnh hưởng mạnh mẽ. Cả châu Âu tranh luận với những ý tưởng Á-Âu. Yếu tố xúc cảm cũng là một tác nhân không nhỏ, đến mức không chỉ người Nga ở nước ngoài mà ngay cả trong nước cũng có cảm tình. Tất cả những người theo Học thuyết Á Âu cổ điển đều tự đặt ra cho mình những câu hỏi mà họ coi là nhức nhối: Chúng ta là ai, người phương Đông hay người phương Tây? Hay chúng ta là một dạng đặc biệt? Do vậy, nước Nga nên đi theo con đường nào? Những câu hỏi này vẫn ảnh hưởng đáng kể đến ngày nay ở không ít người Nga (Isaeva, 2020).

“Học thuyết Á Âu cổ điển” là một hệ tư tưởng theo chủ nghĩa biệt lập (không gắn với một truyền thống nào) và có một cấu trúc tinh thần - văn hóa khá phức tạp. Những người theo học thuyết này tin rằng họ đã khám phá ra một *lục địa thứ ba* giữa châu Âu và châu Á - đó là lục địa Á Âu (Eurasia), một nền văn minh riêng biệt, khác với hệ thống xuất phát từ Hy Lạp - La Mã của văn hóa Tây Âu. Lục địa Á Âu có văn hóa đặc trưng riêng, không phải châu Âu, cũng không phải châu Á. Nền văn minh Á-Âu được xây dựng dựa trên những ý tưởng vừa ngưỡng mộ, vừa căm ghét phương Tây của Nga trong thế kỷ XIX. Thực chất đó là tư tưởng *chống những người Nga sùng bái văn hóa phương Tây, sau đó bị biến thành chống phương Tây* (Hầu hết giới quý tộc Nga thời Sa hoàng đều sùng bái phương Tây, đến mức gọi tên cũng phát âm theo tiếng Pháp hoặc tiếng Đức; rất nhiều công trình văn hóa của Nga bắt chước y hệt Tây Âu; người châu Âu thời đó đã sống và làm việc ở Nga khá nhiều...).

Những người theo Học thuyết Á Âu cổ điển tin rằng, chủ nghĩa cá nhân là một thứ vô trách nhiệm và tự do, dân chủ là

không thích hợp với người Nga. Họ nhận thấy truyền thống xã hội Nga hàng thế kỷ thời Sa hoàng là tốt đẹp và khẳng định đó là bản chất Nga. Ở xã hội đó, Nhà thờ Chính thống giáo quan trọng hơn Nhà nước (bởi Nhà nước thay đổi theo thời gian, còn Chính thống giáo mãi vẫn phải như thế), chủ nghĩa huyền bí Nga (Русская Мистика/ Russian Mysticism) ưu việt hơn chủ nghĩa duy lý phương Tây (bởi chủ nghĩa huyền bí Nga mới giải thích được những nét sâu kín trong tâm hồn Nga). Nước Nga phải có phương thức phát triển riêng biệt, đặc thù, không cần bắt chước phương Tây. Các chuẩn mực phương Tây được coi là xa lạ và mâu thuẫn cơ bản với bản sắc Á-Âu của Nga.

Từ sau năm 1991, những tư tưởng của Học thuyết Á Âu cổ điển trở lại phổ biến trong tất cả các nhà trường của Nga. Ngày nay, gần như người Nga nào cũng thuộc lòng bài thơ viết năm 1866 của F.I. Tyutchev, nhà tư tưởng Nga: “Bằng lý tính thì đừng mong hiểu được nước Nga/ Không thể đo Nga bằng các tiêu chuẩn thông thường/ Nước Nga là đặc biệt/ Chỉ có thể tin ở nước Nga”¹. Không phải ngẫu nhiên, mới đây tại lễ diễu binh trên Quảng trường Đỏ ngày 09/5/2022, tức là sau khi chiến dịch tấn công Ukraine đã được gần 3 tháng, Tổng thống V. Putin đã một lần nữa khẳng định: “Chúng ta là một đất nước khác. Nước Nga có một đặc trưng khác. Chúng ta sẽ không bao giờ từ bỏ tình yêu Tổ quốc, niềm tin và các giá trị truyền thống, phong tục của tổ tiên. Còn ở phương Tây, những giá trị nghìn năm này dường như đã bị hủy bỏ” (Путин, 2022).

¹ Xem bài thơ: “Умом Россию не понять”, Стихотворение Федора Тютчева, <https://rurоem.ru/tyutchev/umom-rossiyu-ne.aspx>, truy cập ngày 31/7/2022.

Nhận xét về nét tâm lý này, Dina Khapaeva, nhà nghiên cứu Mỹ gốc Nga đánh giá: “Ý tưởng về phương Tây là trung tâm của bản sắc Nga. Thiếu sự khước từ phương Tây, bản sắc Nga không tồn tại. Điều này rất khác biệt so với các nền văn hóa châu Âu khác. Sự say mê phương Tây là cơ sở của bản sắc Nga. Đó không đơn giản là quan hệ yêu - ghét: Nga không thể hình dung ra mình được nếu không so sánh với phương Tây và nếu không từ chối phương Tây. Đó là một kiểu văn hóa rất đặc biệt về mặt đó” (Khapaeva, 2022).

2.3. Học thuyết Tân Á Âu của Aleksandr Gelievich Dugin

Cả “Học thuyết Á Âu cổ điển” và “Học thuyết Tân Á Âu” của A.G. Dugin đều được xây dựng dựa trên những ý tưởng chống phương Tây của Nga có từ thế kỷ XIX, nhưng “Học thuyết Tân Á Âu” của Dugin tô đậm thêm tâm lý hoài niệm của người Nga không chỉ về quá khứ vĩ đại của các Sa hoàng mà còn về sự mất mát không gì bù đắp được của gần một thế kỷ Liên bang Xô viết hùng mạnh, vừa bị tan rã và hiện nay dường như ngày càng bị phương Tây và NATO lấn át.

A.G. Dugin sinh ngày 07/01/1962 tại Moscow, Tiến sĩ Triết học, Tiến sĩ Xã hội học và Tiến sĩ Khoa học chính trị, Đại học Tổng hợp Quốc gia Moscow Lomonosov (MGU); người đề xướng “Học thuyết Tân Á Âu” (Неевразийство), một trào lưu tư tưởng có sức ảnh hưởng đáng kể ở Nga. Tư tưởng địa chính trị về “Miền đất trái tim” của Mackinder đã được Dugin thần bí hóa và sử dụng trong nhiều cuốn sách và bài viết của ông về không gian Nga thời hậu Xô viết.

Những năm từ 1990-1992, Dugin khai thác kho lưu trữ đã giải mật của Ủy ban An ninh Quốc gia Nga (KGB), nhờ đó, trên Kênh 1 của TV Nga, chương trình “Bí

mật thế kỷ” đã được phát sóng và thu hút được đông đảo người xem. Từ 1993-1998, ông là nhà tư tưởng và là một trong những nhà lãnh đạo của Đảng Bolsevich quốc gia (NBP - Национал-большевистская Партия). Từ 1998-2000, ông là cố vấn cho Chủ tịch Duma quốc gia Nga G. Seleznev, Chủ nhiệm “Trung tâm Địa chính trị” của Hội đồng Tư vấn của Duma quốc gia. Từ năm 2001, Dugin là Chủ tịch Hội đồng chính trị của Phong trào chính trị - xã hội Á-Âu toàn Nga. Từ tháng 11/2003, Dugin trở thành lãnh đạo của “Phong trào Á-Âu quốc tế” (MED)¹ (Horvath, 2008). Từ tháng 3/2008, Dugin được xem là nhà tư tưởng của Đảng Nước Nga Thống nhất - đảng lớn nhất, phương tiện chính trị của Tổng thống V. Putin ở Nga. Từ tháng 9/2008, Dugin được phong Giáo sư tại Đại học Tổng hợp Quốc gia Lomonosov. Theo kết quả của một cuộc thăm dò trên trang web Openspace với hơn 40 nghìn phiếu, Dugin xếp thứ 36 trong số những trí thức có ảnh hưởng nhất ở Nga (<http://people.su/38155>). Năm 2014, Dugin bị sa thải khỏi vị trí Trưởng khoa Khoa Xã hội học, Đại học Tổng hợp Quốc gia Lomonosov (do ông kêu gọi “giết, giết, giết” những người được coi là đã hành động tàn bạo ở Ukraine) (Dẫn theo: Пектоп, 2014).

Những năm 2000, Dugin thường xuyên tuyên truyền về tư tưởng của chủ nghĩa Á Âu trên báo chí. Ông tích cực ủng hộ hai nhà lãnh đạo V. Putin và D. Medvedev và kêu gọi một chính sách đối ngoại đề cao lợi ích quốc gia. Tư tưởng “Tân Á Âu” và những hoạt động của Dugin trong phong trào “Liên hiệp thanh

¹ Xem: Halford Mackinder: British political geographer, <https://www.britannica.com/biography/Halford-Mackinder>, Britannica, truy cập ngày 31/7/2022.

niên Á Âu” được nhiều học giả và các nhà chính trị trên thế giới coi là chủ nghĩa Phát xít hoặc rất gần với chủ nghĩa Phát xít (Shenfield, 2000).

Trong số nhiều tác phẩm của Dugin, về học thuyết Tân Á Âu, đáng kể nhất và cũng được dư luận Nga và thế giới quan tâm nhiều nhất theo chúng tôi là: 1) *Cơ sở của địa chính trị: Không gian vĩ đại* (Основы геополитики: Большое пространство), xuất bản lần đầu năm 1997 và đã được dịch ra các thứ tiếng Pháp, Runania, Serbia, Gruzia, Ý, Tây Ban Nha, Anh...; 2) *Cơ sở của Á Âu* (Основы Евразийства), xuất bản năm 2002; 3) *Học thuyết chính trị thứ tư: Nước Nga và tư tưởng chính trị thế kỷ XXI* (Четвертая политическая теория. Россия и политические идеи XXI века), xuất bản năm 2009; 4) *Sứ mệnh Á Âu: tài liệu chương trình của Phong trào Á-Âu quốc tế* (Евразийская миссия: программные материалы Международного Евразийского Движения), xuất bản năm 2014.

Nói chung, gần như tư tưởng nào của Dugin cũng gây ấn tượng vì tính chất khác thường của nó. Ông không ngần ngại bày tỏ ý chí xây dựng một nước Nga vĩ đại nhưng sẵn sàng tàn bạo và đối xử không thương tiếc với các cộng đồng lân cận không chịu phục tùng Nga. “Học thuyết Tân Á Âu” của Dugin kêu gọi người Nga phải có sứ mệnh phục hưng quá khứ, chống lại phương Tây và NATO, chinh phục các dân tộc xung quanh và vĩnh viễn làm chủ vùng đất trái tim, trung tâm của lục địa Á Âu.

Trong *Cơ sở của địa chính trị: Không gian vĩ đại*, Dugin viết: “Quy luật cơ bản của địa chính trị là nguyên lý Không gian Vĩ đại, được xác định bởi Mackinder và Haushofer và đã được phát triển bởi Carl Schmitt. Theo nguyên lý này, chủ quyền quốc gia của một quốc gia phụ thuộc vào không chỉ sức mạnh quân sự, sự phát triển

công nghệ và cơ sở kinh tế mà còn *phụ thuộc vào không gian và vị trí địa lý của các vùng đất và lãnh thổ của quốc gia đó*. Các nhà kinh điển về địa chính trị đã viết hàng trăm quyển sách chứng minh rằng, vấn đề chủ quyền phụ thuộc trực tiếp vào tính độc lập địa chính trị, khả năng tự cung tự cấp (trong) khu vực¹. Những dân tộc và quốc gia thực sự phấn đấu vì chủ quyền, trước hết phải giải quyết vấn đề tự cung tự cấp (trong) lãnh thổ. Trong thời đại của chúng ta, chỉ có các quốc gia rất lớn nằm trong các khu vực được bảo vệ chiến lược khỏi một cuộc tấn công có thể xảy ra (quân sự, chính trị hoặc kinh tế) bởi lực lượng nhà nước khác mới có khả năng tự cung tự cấp như vậy” (Дугин, 1997: 239).

Chúng tôi đã tìm hiểu tư tưởng này của Dugin qua các tài liệu khác và lúc đầu không tin rằng, Dugin coi nước Nga là quá rộng lớn nên có thể không cần nguồn cung cấp từ bên ngoài. Những lập luận về khả năng tự cung tự cấp của Không gian Nga gắn liền với giải thích của Dugin về vị thế địa chính trị vĩ đại của nước Nga, trái tim của lục địa Á Âu: “Sự lựa chọn địa chính trị của một giải pháp chống chủ nghĩa đơn cực bên ngoài tạm thời làm tê liệt nước Nga vẫn cần phải tính đến chức năng địa lý và chiến lược tối quan trọng của vùng đất Nga và dân tộc Nga, nghĩa là, sự chống lại những người theo chủ nghĩa đơn cực hiện đại, hiện đang kiểm soát không gian chính trị Nga ở một mức độ nào đó, không nên biến thành chứng sợ Nga nói chung. Hơn nữa, các lợi ích địa chính trị cốt lõi về mặt văn hóa, tôn giáo, kinh tế và chiến lược của người Nga trùng khớp với triển vọng về một Không

¹ MED - phong trào tuyên bố cổ vũ cho sự hình thành một Đế chế Á-Âu bằng sự hợp nhất Nga với các nước thuộc Liên Xô cũ và các vùng lãnh thổ nổi tiếng Nga ngoài Liên bang Nga, đặc biệt là miền Đông Ukraine và Crimea.

gian Vĩ đại chống chủ nghĩa đơn cực Đại Tây Dương. Vì nguyên nhân này, các khuynh hướng quốc gia của các lập trường chính trị bên trong nước Nga nhất thiết sẽ đoàn kết với tất cả các dự án chống lại chủ nghĩa đơn cực của chủ nghĩa hội nhập bên ngoài nước Nga” (Дугин, 1997: 240).

Theo Dugin, các lợi ích địa chính trị cốt lõi của nước Nga về tất cả các mặt văn hóa hay tôn giáo, kinh tế hay chính trị... đều trùng khớp với việc xây dựng một Không gian Nga Vĩ đại chống lại văn minh - văn hóa phương Tây, mà ông gọi là “chủ nghĩa đơn cực Đại Tây Dương”. Trong quan niệm của Dugin, cả châu Á, Đông Âu và nhiều vùng đất khác nữa trên thế giới đều chống lại phương Tây, nhưng không ai hơn Nga trong sứ mệnh này: “Dù sao đi nữa, với tính cách là Heartland, trái tim của Đảo Á-Âu, trong tình hình địa chính trị cấp bách hiện nay, nước Nga vẫn tốt hơn tất cả các vùng khác trong việc chống lại địa chính trị theo chủ nghĩa Đại Tây Dương và trở thành trung tâm của một Không gian Vĩ đại có thể lựa chọn¹. Thực tế sự tự thủ tiêu địa chính trị của Nga² đã buộc nó phải rời khỏi vai trò trung tâm trong cuộc đối đầu địa chính trị trong một thời gian (chúng ta hy vọng là chỉ một thời gian ngắn). Vì vậy, cần phải chú ý đến các khả năng khác để tạo ra một Không gian Vĩ đại thay thế, để các quốc gia và dân tộc khác từ chối dự án chủ nghĩa quân sự³ có thể thực hiện một số bước đi độc lập mà không cần chờ đợi sự thức tỉnh về địa chính trị của Nga (Và lại, những bước đi này có thể thúc đẩy một sự thức tỉnh như thế)” (Дугин, 1997: 240).

¹ Nguyên văn: самодостаточности, автаркийности региона.

² Nguyên văn: лучше всех остальных регионов могла бы противостоять атлантической геополитике и быть центром альтернативного Большого Пространства.

³ ám chỉ sự kiện Liên bang Xô viết tan rã (HSQ).

Khi Dugin viết “Và lại, những bước đi này có thể thúc đẩy một sự thức tỉnh như thế” vào năm 1997, ông vẫn thấy nước Nga và nhiều nhà chính trị Nga chưa đủ “mặn mà” với Học thuyết Tân Á Âu. Bởi vậy, Dugin dự báo và đề xuất, đối với nước Nga và dân tộc Nga, vị thế địa chính trị này có thể được thực hiện theo bốn phương án chính và một phương án bất đắc dĩ khác. Trong số bốn phương án đó, phương án thứ hai mà Dugin đề xuất, rất tiếc, đã xảy ra: “Phương án thứ hai của cuộc nội chiến được xác định theo công thức: Liên bang Nga chống lại một (hoặc một số) nước cộng hòa có chung biên giới. Một tình huống như vậy có thể dễ phát sinh do sự bất ổn cực độ của các nhà nước mới hình thành trên lãnh thổ của Liên Xô cũ. Các quốc gia này, về nguyên tắc, sẽ không có bất kỳ chủ quyền thực sự nào, vì sức mạnh chiến lược của họ không cho phép họ bảo vệ nền độc lập của mình mà không cần đến sự trợ giúp từ bên ngoài. Sự sụp đổ của các hệ thống chính trị, xã hội và kinh tế của họ là không tránh được, và tất nhiên, điều đó không thể không ảnh hưởng đến thái độ của họ đối với dân cư Nga (hoặc thân Nga) và với chính nước Nga” (Дугин, 1997: 252).

Điều đáng lưu ý là, khi Dugin viết “dân cư Nga (hoặc thân Nga)”, ông muốn ám chỉ những người Nga và những người nói tiếng Nga ở các nước ngoài Nga. Tư tưởng này rõ ràng rất “Sô vanh” và ngạo mạn. Vậy mà, năm 1997, khi tác phẩm *Cơ sở của địa chính trị: Không gian vĩ đại* của Dugin được xuất bản, nó đã tạo ra một cơn bão tinh thần trong giới trí thức Nga và trong đời sống tinh thần xã hội Nga, mở đường cho Dugin trở thành nhà tiên tri mới cho hệ tư tưởng cánh hữu của Nga. Nhiều ý kiến phủ nhận ảnh hưởng của Dugin đến Tổng thống V. Putin. Nhưng tác phẩm *Cơ sở của địa chính trị: Không*

gian vĩ đại không hề ngẫu nhiên lại được Tổng tư lệnh các lực lượng vũ trang Nga chọn để trở thành tài liệu “kinh điển” (bắt buộc) các sĩ quan cấp cao trong quân đội Nga học tập (Starr, 2014).

Về Ukraine, Dugin cho rằng: “Ukraine với tính cách là một quốc gia độc lập với một số tham vọng lãnh thổ, sẽ gây ra mối nguy hiểm to lớn cho toàn bộ lục địa Âu-Á, và sẽ chẳng có ý nghĩa gì nếu nói về địa chính trị lục địa mà không giải quyết vấn đề Ukraina. Điều này không có nghĩa là quyền tự chủ kinh tế hoặc văn hóa - ngôn ngữ của Ukraine cần phải bị hạn chế, và Ukraina cần trở thành một khu vực hành chính thuần túy của nhà nước tập trung Nga (như, ở một vài giai đoạn, mọi thứ đã thuộc về Đế chế Nga hoàng hoặc dưới thời Liên Xô). Nhưng về mặt chiến lược, Ukraine cần phải trở thành hình chiếu nghiêm chỉnh (строго проекцией) của Moscow về phía Nam và phía Tây” (Дугин, 1997: 199).

Tư tưởng của Dugin về sự thống trị của Nga đối với nước Ukraine và người dân Ukraine rõ ràng đến trắng trợn - Ukraine phải chính là Nga ở phía Nam và phía Tây. Nhưng không chỉ có thế. Tất cả các dân tộc ở vùng này, theo Dugin, cần phải có sự kiểm soát tuyệt đối của Nga và quyền dân tộc tự trị của họ nhiều hay ít là do Nga tùy ý quyết định: “Mệnh lệnh địa chính trị tuyệt đối của Nga trên bờ biển Đen là kiểm soát không giới hạn và toàn bộ chiều dài của nó từ Ukraine đến lãnh thổ Abkhazia. Có thể tùy ý phân chia toàn bộ khu vực này theo dấu hiệu văn hóa dân tộc, có thể trao quyền dân tộc và tự trị dân tộc cho người Nga ở Crimea, người Tatars, người Cossacks, người Abkhazians, người Gruzia,..., nhưng tất cả điều này phải có sự kiểm soát tuyệt đối của Moscow đối với các tình huống chính trị và quân sự.

Những khu vực này phải từ chối triệt để ảnh hưởng từ bên ngoài như từ phương Tây và từ Thổ Nhĩ Kỳ (hoặc thậm chí cả từ Hy Lạp). Bờ biển phía Bắc của biển Đen cần phải độc quyền thuộc khu vực Âu-Á và phục tùng trung tâm Moscow” (Дугин, 1997: 199).

Dugin đôi khi cho rằng, học thuyết chính trị của ông là đại diện của “Con đường thứ ba”, tức là con đường sau và cao hơn “Chủ nghĩa truyền thống” và “Cách mạng (theo chủ nghĩa) Bảo thủ”. Nhưng từ năm 2009, Dugin lại gọi học thuyết của mình là “Con đường thứ tư”, sau và cao hơn “Chủ nghĩa cộng sản”, “Chủ nghĩa phát xít” và “Chủ nghĩa tự do”. Trong *Học thuyết chính trị thứ tư: Nước Nga và tư tưởng chính trị thế kỷ XXI* xuất bản năm 2009, ông cho rằng “Chủ nghĩa tự do, chủ nghĩa cộng sản và chủ nghĩa phát xít, những hệ tư tưởng của thế kỷ XX, đã tồn tại lâu hơn tính hữu ích của chúng. Vì vậy, cần phải tạo ra một học thuyết chính trị mới, thứ tư”. Trong cuốn sách này, Dugin viết: “Đề lấp đầy khoảng trống, Nga cần một tư tưởng chính trị mới. Chủ nghĩa tự do là không phù hợp, còn chủ nghĩa cộng sản và chủ nghĩa phát xít là không thể chấp nhận được. Vì vậy, chúng ta cần đến Học thuyết chính trị thứ tư. Và nếu đối với ai đó, đó chỉ là vấn đề tự do lựa chọn, thực hiện ý chí chính trị, điều có thể dẫn tới cả khuynh hướng khẳng định và phủ nhận, thì đối với nước Nga, đó là vấn đề sinh tử - câu hỏi của Hamlet¹. Nếu nước Nga chọn, thì điều này tự động có nghĩa là - Học thuyết chính trị thứ tư sẽ được tạo ra - “tồn tại”. Trong trường hợp ngược lại, nước Nga không chọn, thì Học thuyết chính trị thứ tư sẽ “không tồn tại” và lặng lẽ rời khỏi vũ đài lịch sử, tan biến trong

¹ Tồn tại hay không tồn tại (HSQ).

một thế giới toàn cầu không do chúng ta tạo ra và kiểm soát”¹ (Дугин, 2009: 8).

Khi Dugin viết: “Nếu nước Nga không chọn, Học thuyết chính trị thứ tư sẽ “không tồn tại” và lặng lẽ rời khỏi vũ đài lịch sử, tan biến trong một thế giới toàn cầu không do chúng ta tạo ra và kiểm soát”, ông muốn kích động tâm lý dân tộc nước lớn của dân chúng Nga và các nhà lãnh đạo Nga. Chẳng có gì khó hiểu khi số đông dân chúng Nga (theo số liệu của Nga) ủng hộ cuộc tấn công của quân đội Nga vào Ukraine. Có lẽ, tình cảm dân tộc sẽ rất tự nhiên khiến nhiều người Nga cảm thấy cay đắng khi nghe trật tự thế giới toàn cầu hóa ngày nay là thế giới không do Nga tạo ra và kiểm soát.

Trong tất cả các bài viết và sách xuất bản của Dugin, luận thuyết cơ bản của Dugin cho rằng, nhân tố địa lý chứ không phải kinh tế mới là nguyên nhân cốt lõi tạo ra sức mạnh của nước Nga xưa và nay. Bởi về kinh tế, có thời kỳ Nga mạnh, có thời kỳ Nga yếu; nhưng về địa chính trị, Nga không thể vĩ đại nếu không thống trị miền đất trái tim. Do đó, theo Dugin, đối tượng trực tiếp của Nga hai thế kỷ nay chính là Mỹ trong không gian Đại Tây Dương, kẻ vẫn thống trị châu Âu và phương Tây. Các giá trị Mỹ và phương Tây không tương thích và luôn mâu thuẫn với sự đa dạng về sắc tộc và văn hóa của lục địa Á-Âu. Nước Nga, vì thế, nếu muốn hùng mạnh và phát triển phải tiếp nối truyền thống của Đế chế Á-Âu - một sức mạnh địa chính trị dựa trên yếu tố địa lý đã từng được tạo dựng từ nhiều thế kỷ trước bởi các Sa hoàng và sau này là Liên bang Xô viết trong thế kỷ XX (Дугин, wiki.ru).

Nhiều nhà nghiên cứu cho rằng, Dugin có cái nhìn hết sức hoang tưởng về chính

trị và lại méo mó về kinh tế. Chẳng hạn, trong *Cơ sở của địa chính trị: Không gian vĩ đại* Dugin viết: “Khủng hoảng kinh tế là bối cảnh tuyệt vời cho xung đột dân sự, trong một số trường hợp nhất định, nó có thể thúc đẩy các trận đại hồng thủy, dù các tuyến sức mạnh cơ bản có thể là các nguồn lực phi kinh tế khác. Lời kêu gọi dân tộc, sắc tộc, chủ nghĩa yêu nước, tự do ngày nay có khả năng điều chỉnh mặt vật chất thuần túy của cuộc sống, biến nó thành thứ yếu. Nhưng ngay cả trong trường hợp mặt vật chất chiếm ưu thế, thì do sự mất uy tín của các tín điều mác xít và xã hội chủ nghĩa, nên mặt vật chất cũng không thể thể hiện các yêu cầu của mình dưới hình thức một hệ tư tưởng chính trị nhất quán và tin tưởng được. Rất có thể, nhân tố kinh tế trong các cuộc xung đột sẽ xảy ra đồng thời, chứ không phải là một phạm trù xác định” (Дугин, 1997: 199).

Trong những năm gần đây, cùng với hoạt động của Dugin trong Đảng Nước Nga thống nhất, trong “Phong trào Á-Âu quốc tế” (MED), trong “Liên đoàn thanh niên Á-Âu” và trong các chuyên thuyết giảng về chủ nghĩa dân tộc Đại Nga ở nhiều nơi, nhất là ở các vùng đất ly khai như Abkhazia, Donbass..., Học thuyết Tân Á Âu đã vô tình được sử dụng gần đúng như là “Học thuyết chính trị thứ tư” để thay thế ba hệ tư tưởng lớn của thế kỷ XX và chuyển tải tư tưởng trung tâm lục địa Âu Á đến không chỉ những người Nga cuồng tín, mà còn đến không ít những người Nga khác. Rất nhiều tài liệu cổ súy cho Học thuyết Tân Á Âu, rất nhiều luận án về Dugin đã được viết và xuất bản trong những năm gần đây. Từ năm 2014, sau khi Dugin bị sa thải khỏi vị trí Trưởng khoa Khoa Xã hội học, tài liệu viết về Dugin và

¹ Nguyên văn: раствориться в глобальном, созданном и управляемом не нами мире

² nguyên nhân tất yếu (HSQ).

Học thuyết Tân Á Âu dường như lại ngày một nhiều thêm.

Mới đây nhất, sau gần một tháng chiến sự ác liệt đã xảy ra trên đất Ukraine, trên Website “The Fourth Political Theory” của chính Phong trào Á Âu quốc tế, Dugin đã đáp trả Francis Fukuyama khi Fukuyama viết về sự sa lầy của Nga ở Ukraine trên tờ *Washington Post* ngày 14/3/2022¹. Trong bài viết này, Dugin chẳng những không e ngại mà còn tỏ ra rất tự hào về việc Nga muốn xóa bỏ hoàn toàn trật tự tự do phương Tây: “Luận đề này², tự nó, đã hoàn toàn chính xác. *Chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraine là động lực quyết định để thiết lập nước Nga như một nền văn minh, như một cực có chủ quyền của một thế giới đa cực.*³ Vâng, đây chính xác là *cuộc chiến với trật tự tự do*” (Dugin, 2022).

Cũng ở bài này, về quan hệ Nga - Ukraine trong chiến lược Á Âu, một lần nữa Dugin nhắc lại: “Tầm quan trọng của Ukraine đối với việc phục sinh nước Nga, với tư cách một quyền lực hoàn toàn độc lập của thế giới, đã được xác lập rõ ràng bởi các thể hệ các nhà sáng lập khoa học địa chính trị Anglo-Saxon, từ Mackinder đến Brzezinski. Sớm hơn, nó được phát biểu như sau: *không có Ukraine - Nga không là một đế chế, có Ukraine - nó là một đế chế*” (Dugin, 2022).

¹ Xem: Fukuyama F. (2022), “Could Putin lose? Here’s why the ‘End of History’ author is optimistic”, *Washington post*, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/03/14/putin-could-lose-ukraine-fukuyama-optimistic/>, truy cập ngày 31/7/2022.

² cuộc chiến với trật tự tự do (HSQ).

³ Nguyên văn: The special military operation in Ukraine is the decisive momentum of establishing Russia as a civilisation, as a sovereign pole of a multipolar world.

⁴ Nguyên văn: Without Ukraine Russia is not an Empire, but with Ukraine it is an Empire.

Không còn là một tư tưởng viên vông trong suy nghĩ của một số nhà chính trị, Học thuyết của Dugin đã trở thành nhân tố tinh thần đáng kể trong các chiến dịch quân sự của ông Putin ở Gruzia năm 2008, ở Crimea năm 2014 và đặc biệt rõ và nghiêm trọng, hiện nay ở Ukraine. Dugin được coi là tác giả của sáng kiến sáp nhập Crimea vào Nga ngay từ năm 2008 khi Nga tiến hành cuộc chiến với Gruzia. Ông cũng là người cho rằng, xung đột giữa Nga và Ukraine là “không thể tránh khỏi” và kêu gọi Tổng thống V. Putin phát động một cuộc tấn công quân sự vào miền Đông Ukraine, mà ông luôn gọi là “Novorossia” (Vùng Nga mới; tên gọi này sau đó cũng được Tổng thống V. Putin sử dụng). Bản thân Dugin đã đến Nam Ossetia để khuyến khích phong trào ly khai ở đó. Đặc biệt, những nhận xét gay gắt của ông về miền Donbass của Ukraine đã thu hút sự chú ý của toàn dân Nga và thế giới. Hiện nay, sau hơn 100 ngày cuộc xung đột Nga - Ukraine vẫn đang tiếp diễn khốc liệt, Dugin là người lớn tiếng nhất trên các phương tiện thông tin đại chúng, kích động người Nga, chính giới Nga và Tổng thống Nga V. Putin về một nước Nga vĩ đại không thể không có Ukraine và các vùng dân tộc nói tiếng Nga.

Việc dân chúng phản đối chiến dịch quân sự đặc biệt, như dư luận phương Tây hình dung, không phải là điều khiến ông Putin lo ngại. Những ngày gần đây, chính tư tưởng cực đoan này của Dugin đã làm tăng thêm những người ủng hộ chiến tranh, trên thực tế đó chính là điều khiến ông Putin lo ngại. “Sự cuồng nhiệt của công chúng có thể leo thang, khiến ông Putin trở nên điều hậu hơn và quyết liệt hơn, cho dù tình cảm này bắt nguồn từ chính sự tuyên truyền của Kremlin. Đây là một điểm vô cùng quan trọng: Putin đã đánh thức một

chủ nghĩa dân tộc tối tăm mà bản thân ông ta ngày càng phụ thuộc nhiều hơn vào nó” (Stanovaya, 2022).

Tư tưởng của Dugin được nhiều người Nga hoan nghênh nhưng bị dư luận phương Tây coi là đã gây hệ lụy hết sức tiêu cực cho nước Nga, châu Âu và thế giới, nhất là từ khi cuộc xung đột Nga - Ukraine nổ ra. Chưa rõ cuộc xung đột kết thúc như thế nào, và mặc dù các chính khách Nga không thừa nhận, song thật khó phủ nhận rằng, trật tự địa chính trị thế giới định hình từ sau cuộc xung đột Nga - Ukraine năm 2022 lại không có sự giật dây kích động của Dugin và Học thuyết Tân Á Âu của ông. Năm 2014, Tạp chí *Foreign Policy* của Mỹ đã đưa Dugin vào danh sách 100 “Nhà tư tưởng toàn cầu” của thế giới hiện đại ở hạng mục “kẻ kích động” (Агитаторы/ Agitators).

Hệ lụy địa chính trị của Học thuyết Tân Á Âu đã thực sự là một nhân tố gây chiến tranh, khiến đất nước Ukraine đổ nát, dân thường Ukraine và binh lính hai bên thương vong với số lượng vô cùng lớn, kinh tế thế giới suy giảm, cục diện chính trị toàn cầu thay đổi...

3. Kết luận

Nước Nga trong tâm khảm của đa số người Việt là một quốc gia vĩ đại, có nền văn minh và văn hóa thuộc loại có một không hai trên thế giới. Hơn thế nữa, với lịch sử hơn nửa thế kỷ kề vai sát cánh giúp Việt Nam xây dựng và bảo vệ đất nước, nước Nga, người Nga đã thực sự là người bạn, người anh em thủy chung, tình nghĩa. Nhưng phải chăng lại vì thế mà có thể đồng tình với cuộc tấn công bằng vũ lực của Nga vào Ukraine, một quốc gia độc lập có chủ quyền, phù hợp với tất cả những điều kiện pháp lý và chính trị quốc tế được Liên Hợp Quốc và luật pháp quốc tế công nhận?

Bởi vậy, tại Phiên họp đặc biệt khẩn cấp lần thứ 11 của Đại hội đồng Liên Hợp Quốc về xung đột Nga - Ukraine ngày 01/3/2022, Việt Nam đã thể hiện rõ quan điểm của mình: “Lịch sử của chính dân tộc chúng tôi hứng chịu các cuộc chiến tranh đã nhiều lần chỉ ra rằng các cuộc chiến tranh và xung đột đến tận ngày nay *thường bắt nguồn từ các học thuyết lỗi thời đề cao chính trị cường quyền, tham vọng thống trị, áp đặt và sử dụng vũ lực để giải quyết các tranh chấp quốc tế. Một số xung đột vẫn còn gắn liền với những yếu tố lịch sử, ngộ nhận và hiểu lầm*” (Đặng Hoàng Giang, 2022). Phát biểu này không hề vô tình hay ngẫu nhiên. Không thể loại trừ Học thuyết Tân Á Âu của Dugin mà một bộ phận người Nga đang cố suy ra khỏi danh sách “các học thuyết lỗi thời đề cao chính trị cường quyền, có tham vọng thống trị, áp đặt và sử dụng vũ lực để giải quyết các tranh chấp quốc tế”...

Người dân Ukraine, trong suốt lịch sử của mình, trong Chiến tranh thế giới thứ Hai và ngay từ những ngày đầu cuộc xung đột Nga - Ukraine đã tỏ ra là một dân tộc yêu hòa bình, dũng cảm đấu tranh vì độc lập, chủ quyền và tự do của đất nước. Quân đội Ukraine hiện vẫn rất yếu kém so với quân đội Nga. Đất nước Ukraine vẫn đang tiếp tục bị tàn phá và có thể không tránh khỏi bị xóa sổ, ít nhất là phần đất miền Đông, Donbass, Khersol... Người Ukraine đang hằng ngày hằng giờ tiếp tục chịu mất mát, chết chóc, đau thương. Không có bất cứ lý lẽ nào khiến nhân loại quay lưng lại với Ukraine. Ủng hộ tự do, chủ quyền, hòa bình và độc lập của Ukraine là tiếng nói của lương tri, lẽ phải và công lý quốc tế. Người Việt Nam với tất cả kinh nghiệm lịch sử và tình cảm thủy chung với Ukraine không thể đứng ngoài đội ngũ này.

Dugin, theo đánh giá của nhiều học giả, là nhà tư tưởng cực đoan, ít nhiều vĩ

cuồng. Những tư tưởng của ông về lục địa Á Âu trước ngày 24/02/2022 vẫn được không ít người nghĩ rằng thuần túy chỉ là những hoang tưởng tồn tại trong đầu óc một số cá nhân, nên không có gì đáng phải quan ngại. Tuy nhiên, khi Tổng thống V. Putin ra lệnh tiến hành “Chiến dịch quân sự đặc biệt” ở Ukraine thì vấn đề trở nên nghiêm trọng hơn rất nhiều. Những người chịu ảnh hưởng tư tưởng của Dugin không ít, kể cả các trí thức, học giả, đặc biệt là một số chính khách và những phần tử phát xít mới. Tổng thống V. Putin chưa từng cho rằng mình chịu ảnh hưởng của Dugin, nhưng không ít học giả đã chỉ ra những thay đổi của ông trong chính sách đối ngoại Nga và trong chính tư tưởng của ông từ đầu thập niên 2010 đến nay do ảnh hưởng này.

Ngày nay, có quan niệm cho rằng, nước Nga phải lấy lại vị thế Đế chế Nga Vĩ đại nằm ở trái tim lục địa Á Âu, bao gồm các dân tộc không phải Á cũng không phải Âu, có sứ mệnh thiêng liêng là mở rộng biên cương Nga, chinh phục các dân tộc nói tiếng Nga, để tái hình thành một Đế chế Nga mới, chống lại và xóa bỏ văn minh - văn hóa phương Tây... không thể coi là một quan niệm sáng suốt và đúng đắn cả về mặt lịch sử và về mặt logic. Quan niệm này đi ngược lại trào lưu khách quan của tiến bộ xã hội.

Cuộc xung đột Nga - Ukraine mới chỉ hơn 180 ngày, chưa đủ điều kiện để khẳng định quan niệm này sẽ thất bại hay chiến thắng. Nhưng nếu nước Nga chiến thắng, thì lần này sự chiến thắng sẽ ngược chiều với chiến thắng năm 1945 □

Tài liệu tham khảo

1. Dugin, A.G. (2022), *End of history that has never happened and Russian war on the liberal order*, [http://www.](http://www.4pt.su/en/content/end-history-has-never-happened-and-russian-war-liberal-order)

4pt.su/en/content/end-history-has-never-happened-and-russian-war-liberal-order, truy cập ngày 31/7/2022.

2. Fukuyama F. (2022), “Could Putin lose? Here’s why the ‘End of History’ author is optimistic”, *Washington Post*, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/03/14/putin-could-lose-ukraine-fukuyama-optimistic/>, truy cập ngày 31/7/2022.
3. Đặng Hoàng Giang (2022), “Toàn văn quan điểm của Việt Nam về Ukraine tại Liên Hợp Quốc”, *Pháp luật thành phố Hồ Chí Minh* ngày 02/3/2022, <https://plo.vn/toan-van-quan-diem-cua-viet-nam-ve-ukraine-tai-lien-hop-quoc-post669948.html>, truy cập ngày 31/7/2022.
4. Horvath R. (2008), *Beware the rise of Russia’s new imperialism*, <https://www.theage.com.au/politics/federal/beware-the-rise-of-russias-new-imperialism-20080820-3yw6.html?page=-1>, truy cập ngày 31/7/2022.
5. Isaeva O.S. (2020), “Classical Eurasianism Variations During the Second Half of the 20th and Early-21st Centuries”, *Utopia y Praxis Latinoamericana*, Vol. 25, No. Esp.10, pp. 354-367, 2020, <https://www.redalyc.org/journal/279/27964799034/html/>, truy cập ngày 31/7/2022.
6. Khapaeva D. (2022), “Ivan the Terrible and Stalin: “Putin propagates state terror as a national tradition””, *Daily News*, <https://www.dailynewsen.com/politics/ivan-the-terrible-and-stalin-putin-propagates-state-terror-as-h37103.html>, truy cập ngày 31/7/2022.
7. Linda, Thomas-Greenfield (2022), “Ukraine war: US envoy to UN says Russia intends to dissolve Ukraine from world map”, *South China Morning Post*, <https://www.scmp.com>

- /news/world/russia-central-asia/article/3187143/ukraine-war-us-envoy-says-russia-intends-dissolve, truy cập ngày 31/7/2022.
8. Stanovaya T. (2022), “What The West (Still) gets wrong about Putin” (Putin has awakened a dark nationalism he is more and more dependent on), *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/06/01/putin-war-ukraine-west-misconceptions/>, truy cập ngày 31/7/2022.
 9. Starr F.S. & Starr Svante E. Cornell (2014), *Putin’s Grand Strategy: The Eurasian Union and its discontents*, Pub. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, <https://www.silkroadstudies.org/resources/1409GrandStrategy.pdf>, truy cập ngày 31/7/2022.
 10. Дугин А.Г. (1997), *Основы геополитики: Большое пространство*, Книга 1, Изд. Арктогея, М., с. 239.
 11. Дугин А.Г. (2009), *Четвертая Политическая Теория. Россия и политические идеи XXI века*, Изд.: Амфора СПб, http://books.4pt.su/sites/default/files/pdf/dugin_4teoriya_84x108.pdf, truy cập ngày 31/7/2022.
 12. Дугин А.Г.: *биография*, <http://www.people.su/38155>, truy cập ngày 31/7/2022.
 13. Дугин, Александр Гельевич, https://viewer.vn/wiki/ru/Александр_Дугин, truy cập ngày 31/7/2022.
 14. Караганов С. (2017), *В 2017 году нас в Азии стали считать своими*, <https://we.hse.ru/news/214830028.html>, truy cập ngày 31/7/2022.
 15. Ковалёв Б. (2008), “Евразийские фашисты Дугина и напоминание о Холокосте”, *журнал Скепсис*, https://scepsis.net/library/id_2365.html, truy cập ngày 31/7/2022.
 16. Путин В. (2017), *Выступление Президента Путина на Меж. Форуме “Один пояс, один путь”*, Пекин, 14 мая 2017 г, <http://kremlin.ru/events/president/news/54491>, truy cập ngày 31/7/2022.
 17. Путин В. (2022), *Парад Победы на Красной площади*, <http://kremlin.ru/events/president/news/68366>, truy cập ngày 31/7/2022.
 18. Ректор МГУ (2014), *МГУ уволил Александра Дугина*, <https://lenta.ru/news/2014/06/27/dugin/>, truy cập ngày 31/7/2022.